

uradnih izkazov iz leta 1900 imajo Slovenci pet ljudskih šol, razen tega registrira uradni izkaz 88 mešanih ljudskih šol.*) To pomeni seveda samo toliko, da se mora na nemških šolah v slovenskih krajih, kjer nobeden otrok nemški ne zna, v prvem letu šolskega obiska vsaj nekoliko govoriti slovenski z njimi. Nemški učitelji na teh šolah sami za to skrbijo, da takšna šola pravzaprav postane nemška. Za dunajsko nepravilnost ni treba več besed! Težko je tudi v tem oziru mirno kritikovati.

Primorsko.

Na Primorskem poučujejo za 36% Slovencev samo na državni gimnaziji in na državni realki v Gorici veronauk v prvih dveh razredih v slovenščini. Na učiteljskih je razmerje ugodnejše. En oddelek tega učilišča v Kopru je slovenski, v Gorici pa je en oddelek nemško-laški in nemško-slovenski. Na Primorskem imajo Slovenci tri državne čipkarske šole: v Čepovanu, Dolj. Otlici in Bovcu. Tam seveda ni niti sledu o nemških naseljencih. S tem, da navedemo, da je v Gorici deželna slovenska gospodarska šola, smo našli vsa slovenska učilišča na Primorskem, razen ljudskih šol. Druga učilišča so laška in nemška. Neznatna nemška manjšina ima v Gorici, Pulju in Trstu državne gimnazije, v Gorici državno realko, v Pulju vojaško nižjo realko. V dveh oddelkih učiteljskih v Gorici poučujejo tudi nemško. — Lahi na Primorskem imajo razen omenjene državne gimnazije v Kopru mestno gimnazijo v Trstu, deželno realno gimnazijo v Pazinu, mestno realko in mestni dekliški licej v Trstu in en oddelek moškega učiteljskega v Kopru. Na ženskem učiteljskem v Gorici predavajo v enem oddelku laško in nemško. Državna obrtna šola v Trstu je laška, ravno tako državna risarska šola v Korminu in državna mizarska šola v Marianu. Tudi učni jezik na košarski šoli v Foglianu je najbrže laški. Državna trgovska in pomorska akademija v Trstu, kakor tudi tamošnja javna trgovska visoka šola, ki jo vzdržujejo iz ustanove Revoltellove, potem deželna gospodarska šola v Gorici, državna gospodarska in vinorejska šola v Poreču in pomorska šola v Lošnju so laške.

Iz teh podatkov je razvidno, kako silno siromašno je slovensko šolstvo in kaka krivica se godi Slovincem. Naše zanemarjeno šolstvo je najjasnejši dokaz brezprimerne preziranja člena XIX. državnih osnovnih zakonov, kjer govori odstavek tretji popolnoma razumljivo: V deželah, kjer stanuje več narodnih plemen, naj bodo javna učilišča napravljena tako, da se vsakemu teh plemen dadó potrebni pripomočki za izomiko v svojem jeziku, a da ne bo nikomur sile, naučiti se katerega drugega deželnega jezika.

Tega zakonitega določila ne pozna naša slavna c. kr. vlada!

»Nova česka revue« je napravila s tem člankom Slovincem veliko uslugo, ker je z njim seznanila češko razumništvo z našimi vnebovpijočimi razmerami. Ako ni slovanska vzajemnost gola fraza, naj se izkaže dejansko v boju, ki ga bijejo Slovenci za svoje šolstvo. Pa tudi naši poslanci bi se morali bolj zavzemati za to kardinalno vprašanje, ki je gotovo večje važnosti, nego so slovenski zapisniki!

*) Ti podatki najbrže ne odgovarjajo resnici, ker je popolnoma slovenskih šol na Koroškem manj nego pet. Kolikor vemo, je popolnoma slovenska šola le v Št. Rupertu pri Velikovcu, a še ta je zasebna, ker jo vzdržuje družba sv. Cirila in Metoda. Uredn.

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

XXXVIII.

Vprašanje: Ali sem primoran poučevati nemščino, ki je pri nas neobligatni predmet? Poučeval sem lansko leto po tri ure na teden, a nisem dobil za to ničesar.

Doslej je bila navada, da smo dobili za to delo od vlade beraško remuneracijo 50 K; letos pa nam je deželni šolski svet še to pojedel, češ, da oni učitelji, ki niso poučevali v tem predmetu vsaj 20 učencev, ne dobe ničesar.

Saj vendar nisem jaz kriv, da se ne oglasi 20 učencev. Poučevati pa moram ravno tako 10 učencev kakor 20 ali 30.

Prosim, svetujte, kaj mi je storiti? k. g.

Odgovor: Vaš deželni šolski svet je na napačnem potu. Pritožiti se morate na ministrstvo za uk in bogočastje. Zmaga bo Vaša, saj je upravno sodišče že razsodilo,*) da se mora posebej plačati pouk, ki se uvede z dovoljenjem ali na ukaz šolskih oblasti. Pritožbo morate kolkovati s kolkom za 2 K. Sicer Vam pa tudi svetujemo, da čitate, kaj govori o pouku neobveznih predmetov novi šolski in učni red.

Dohtar Sila.

Razstava učil v Ljubljani.

(Konec.)

VII. Lepopisje in spisje.

Ljubljanske ljudske šole, nekatere šole krškega in li-tijskega okraja ter šoli v Postojni in Bohinjski Bistrici so razstavile tudi pismene izdelke učencev. Ta del razstave je zanimal le bolj učiteljstvo, pa ne zaradi izdelkov kot takih, ampak bolj zaradi metode. Kakor znano, se je uvedla lansko leto na vseh ljubljanskih šolah za lepopisje Janez Levčeva metoda, ki je uvedla v šole novo življenje, novo delo in tudi nove stroške. Lepopisje je med učnimi predmeti, ki se obravnavajo v ljudski šoli, pač eden najvažnejših predmetov, zakaj pisanje je v praktičnem življenju vsakemu človeku neobhodno potrebno, in naloga ljudske šole glede na ta predmet je: »Učenec naj si prisvoji lepo, lahko čitljivo in pravilno pisavo, t. j. znati mora črke pravilno v enakomerni velikosti in leži pisati ter jih s pismeno razvrstitvijo vezati v besede in stavke na nečrtan papir, zakaj v praktičnem življenju rabimo zgolj le nečrtan papir. Ako je učenec torej po dovršeni šolski dobi usposobljen pisati lično in pravilno na nečrtan papir, smo dosegli povoljen uspeh pri tem predmetu. In na to meri J. Levčeva metoda, ki pa pravzaprav ni nova, ampak

*) Naučno ministrstvo je dne 1. aprila 1891, št. 5249, odredilo in upravno sodišče dne 27. jan. 1892, št. 323, razsodilo. »Die Remunerierung eines Lehrers für die Erteilung des Unterrichtes in einem nicht obligaten Gegenstande ist gesetzlich nicht ausgeschlossen. Der § 51. des R. V. G. (drž. š. zakon) bestimmt das Maß der Lehrverpflichtung nur in quantitativer Richtung. Auf welche Lehrgegenstände aber der so festgestellte Umfang der Lehrverpflichtung sich bezieht darüber gibt nicht der § 51, sondern die gesetzliche Bestimmung über die Lehrbefähigung Aufschluß. Nach § 29 und 31 des R. V. G. ist die Erlangung der Befähigung für andere Sprachen nicht obligatorisch. Eben-darum kann die Lehrverpflichtung der einzelnen Lehrpersonen nicht auf Unterrichtsgegenstände bezogen werden, deren Kenntnis sich anzu-eignen dieselben gesetzlich nicht gehalten sind.«

je le kombinirana Magerjeva*) in Castairjeva**) metoda, ki ji je pridal Levec mnogo praktičnih predvaj. Na razstavi smo videli, da se dosežejo po tej metodi imenitni uspehi, samo treba je za to mnogo truda, mnogo časa, in kakor smo že zgoraj poudarjali, tudi mnogo denarja.

Lepopisje v ljudski šoli se začenja s poukom v pisanju sploh. Temelj mu pa tvori početni t. j. pripravljalni pouk. In prav zaradi tega je J. Levčeva metoda vredna priporočila, ker se ozira v prvi vrsti ali skoraj edinole na pripravljalni pouk ter ima v ta namen dovolj praktičnih pripravljalnih vaj, oziroma predvaj v svoji zbirki***).

Da se pa navadi učenec pravih oblik črk, zato jih mora pisati izpočetka kolikor mogoče velike. V ta namen je uvedel J. Levec pri svoji metodi nečrtane zvezke. Izpočetka delajo nečrtani zvezki učitelju in učencu veliko preglavico, a izkušnja pa uči, da so ti zvezki potrebni, ker dobi učenec s tem, da piše velike oblike črk, lahko roko in se navadi pravih potez in zvez. Ko si učenci prisvoje po tej poti različne predvaje ter so v različnih potezah in zvezah popolnoma sigurni, jim postane pisanje posameznih črk v »Početnice« prava igrača. To smo zapazili tudi na razstavi.

Gradivo lepopisnega pouka obsega le malo in veliko abecedo, vendar pa je z ozirom na njega etično in praktično stran jako obširno in zato so opravičeni tudi raznovrstni zvezki in raznovrstne lineature, ki jih zahteva Levec pri svoji metodi.

In ker se poučuje ista tvarina v vseh šolskih letih, se je ozirati pri lepopisju v prvi vrsti na način, kako naj se ta enolična tvarina obravnava v posameznih šolskih letih, da zbuja pri učencu in pri učitelju zanimanje in se doseže končno dovoljen uspeh, in prav zaradi tega so opravičeni Levčevi raznovrstni zvezki in raznovrstne lineature.

Iz razstavljenih lepopisnih izdelkov je bila paznemu obiskovalcu natančno razvidna nova lepopisna metoda. Pisale so se najprej po raznih predvajah znane in sorodne črke po skupinah. Razdelile so se črke v njih posamezne dele. Nove črke so se primerjale z že znanimi črkami. Označevala se je karakteristika (posebnost) nove črke in končno so se pa vadili otroci novo črko pisati ter jo uporabljati v besedah in stavkih. Poznalo se je tudi iz razstavljenih zvezkov, da so pisali učenci vse vaje po taktu in takoj izpočetka s tinto.

Kakor smo pa že zgoraj poudarjali, se dosežejo z Levčevo metodo izrstni učni uspehi, a treba je pa za to mnogo časa in mnogo denarja in še več učiteljeve požrtvovalnosti. No, pa slednje smo že vajeni in se nam je zajedla že v meso in kri; druga je pa s časom in denarjem za pisalne potrebnosti. Znana nam je šola, ki na nji porabijo vse telovadne in brčkone še tudi katero drugo uro za lepopisje in še tu prebavijo le z največjo silo predpisano učno pot in snov. Kdor se pa ravna po urniku in porabi samo predpisane ure za lepopisje, temu pa tesna prede in nikakor ne more zmagati v tem času vse snovi Levčevega podrobnega načrta. In koliko zvezkov, peres in tinte se porabi po tej poti! Znan nam je tovariš, ki je porabil od začetka šolskega leta do Velike noči v prvem razredu za 40 učencev 2000, beri: dva tisoč zvezkov! Kje je dobil denar za zvezke, nam ni znano, vemo pa, da takih žrtev ne zmorejo naše ljudske šole. Pri-

znati pa moramo, da je dosegel ta tovariš kar najboljše uspehe v lepopisju. Pri prihodnji reviziji Levčevega podrobnega učnega načrta bo pač potreba se kolikor toliko ozirati tudi na predpisani učni čas in pa na izdatke za pisalne potrebnosti, sicer bo ta metoda na naših šolah po kmetih neizvedljiva, kar bi bila v resnici velika škoda.

Razstavljeni spisovni izdelki niso bili prava slika učenčevega znanja, ampak le bolj pesek v oči — lajikom. Strokovnjak pa dobro ve, da današnji učenci tudi delajo packe in napake, kakor so jih svoje dni in kakor jih bodo tudi v bodoče. Ena in ista napaka pri desetih in še več učencih napravi čuden vtisk na izkušenega učitelja. Iz razstavljenih spisovnih izdelkov se je hitro spoznalo, da se je hotelo pokazati le nekaj lepega in pravičnega, torej naloge najboljših učencev in učenk, dočim so slabo pisane in slabo izdelane naloge ostale v omari. Pa tudi najlepše in najpravičnejše naloge niso vselej učenčeva last. Znan nam je tovariš, ki nalogo sam sestavi, jo narekuje učencem, jo potem popravi, ter tako pripravljeno in popravljen nalogo učenci potem prepisujejo v lepe zvezke, ki jih učitelj potem zopet popravi, oziroma napake podčrta in — klasifikuje. Take spisovne naloge so kot nalašč za — razstavo, seveda za lajika, ne pa za strokovnjaka. Iz tega vzroka se ne navdušujemo za take razstave spisovnih izdelkov.

VIII. Risanje.

Ljubljansko c. kr. učiteljske, ljubljanske deške in deškiške šole, meščanska šola v Krškem, nekatere ljudske šole krškega in litijskega okraja, ljudske šole na Bledu, v Loškem potoku in v Postojni so razstavile tudi risalne izdelke učencev in učenk.

Najpopolnejše so bile, seveda, risbe gojencev in gojenk ljubljanskih učiteljskih, ki na njih poučuje risanje g. profesor Fran Suher. Obiskovalci niso imeli dovolj hvale za te in pa tudi za risbe vseh drugih šol, ki so risale po naravi. Pa tudi učiteljstvu je razstava risalnih izdelkov jako ugajala in marsikdo, ki poprej še pojma ni imel o novi metodi, riše danes v svojem razredu po naravi. Vendar pa vsa risarska razstava ni bila popolna slika risarskih uspehov vobče. Razstavljen so bile namreč samo najboljše risbe najboljših učencev, dočim slabše risbe in slabejši učenci pri tej razstavi niso prišli v poštev. Največ risb je bilo od njih in istih učencev in učenk, in to je bila slaba stran te razstave. Prave metode iz razstavljenih risb ni bilo mogoče spoznati in zato ne smemo kar čez noč začeti z risanjem po naravi. Stvar se mora še preizkušati. Ljubljanske slovenske šole sestavljajo provizoričen podrobni učni načrt za risanje po naravi. Po tem načrtu se bo potem par let risalo, in šele potem se izreče končna sodba o risanju po naravi. To postopanje se nam zdi pravilno. Te opazke le mimogrede. Vobče se moramo o risarski razstavi izraziti prav pohvalno in občudujemo marljivost, navdušenje in vztrajnost učiteljstva in učencev.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Občni zbor »Učit. konvikta« se je vršil dne 28. t. m. v »Narodnem domu« ob obilni udeležbi. Sklenilo se je uvesti efektno lotrijo. Natančnejše poročilo pride.

Občni zbor »Deželnega učiteljskega društva« je bil dne 28. t. m. v Narodnem domu. Udeležba je bila naravnost imponantna. Bili so sprejeti važna resolucija in ne kateri predlogi. Daljše poročilo priobčimo.

*) Emil Mager: Moderne und neueste Lateinschrift.

**) Michael Klinghammer: Wie verbessere ich meine Handschrift? — Primerjaj tudi: Emanuel Bayr. Das Schreiben der Kinder im ersten Schuljahre ohne Benützung der Hilfslinien.

***) Navodilo za pisanje brez lineature. Sestavil Janez Levec.